

Riigikohus 30

25. mail 2023

Lugupeetavad kohtunikud!

Ümmarguse tähtpäeva puhul peaksin piirduma ülistavate sõnadega ja üheselt mõistetavate tervitustega, aga nii poliitik ma nüüd ka veel ei ole – ja hoopiski mitte nii vana – et loobuksin võimalusest oma päritolu kohaselt ehk saarlasele omaselt teie kallal keelt teritada

No vaat, ja selleks valmistudes avasin Kohtunike eetikakoodeksi – igati kohane ja mõistlik ametkondlik kokkulepe! Jäin mõtlema selle koodeksi seostele aktuaalsega ühiskonnas ja nii lugesingi, et «Kohtunik **väldib ebasündsust kõigis** oma tegudes ja mõtteavaldustes.»

Samas vaimus leidub eetikakoodeksis veel üht-teist ning küllap on kohtunikel selliseid kokku lepitud norme ilma neile mõtlematagi lihtne järgida, sest tegemist on kõige üldisemate käitumisreeglitega. Kuna sellest üksi jäi väheks, siis võtsin juurde eelmise, viienda punkti:

«Samuti võib kohtunik osaleda tegevuses, mille eesmärk on tulu saamine, **arvestades hea käitumise** ja ausa äritegevuse **tavasid**»

Siit ka kohe küsimus, et kui praeguses Eesti ühiskonnas on olemas üleüldiselt ehk valdavale enamusele arusaadav ja omane hea käitumise tava, siis miks peame maadlema igas mõttes keerulise ja vastuolusid loova vaenukõne seaduse eelnõuga?!

Miks?

Aga kui sellist hea käitumise tava, mida suurem osa kaaskodanikke järgiks, ei ole, siis – kuidas saavad kohtunikudki järgid midagi, mida ei ole olemas?!

Kuidas siis järgida kohtunike eetikakoodeksit?!

Viilin nüüd teadlikult kõrvale vastusevariantidegi pakkumisest, sest õiget vastust mul mõistagi pole. Tõstsin teadlikult küsimuse, mis ajakirjanduslikult võiks retoorilisekski liigituda, kuid ajutiselt justiitsministeeriumi juhtkonda kuuludes on mulle vägagi tõsiseltvõetav ja sisuline. Ja küllap edaspidigi. Nii pöördungi selle küsimusega meie armsa Eestimaa kõige kõrgemate kohtunike poole palvega ikka ja alati meeles pidada küsimusi, millele arvatavasti pole õiguslikke ja ühemõttelisi vastuseid, kuid millele vastuseid kaalumata ei ole võimalik langetada arukaid ja õiglaseid otsuseid.

Kuulsin kunagi üht kohtunikku ütlemas, et «kohtuotsus ei pea olema õiglane, kohtuotsus peab järgima seadust». Loodetavasti jäi see tema isiklikuks – ja erandlikuks – arvamuseks, sest riigikohtunike tegevust jälgides võin tunnustavalt tõdeda, et julgusest ja iseseisvusest teil puudust ei ole! Samuti pole põhjust kahelda, et teil jagub küllalt õiglast meelt ja tunnet.

Tervitan, tänan ja õnnitlen teid, austatavad kohtunikud tänasel tähtpäeval Justiitsministeeriumi ja Eesti Vabariigi valitsuse nimel ning samavõrra ka omalt poolt!

Soovime kõik teile meelekindlat jätkamist ja seda, et intellektuaalsed väljakutsed kaaluksid üles rutiini ja selle ebameeldiva osa, mis õigusemõistmisega emotsionaalselt paratamatult kaasas käib!

Aga...

Tulgem nüüd korraks veel kohtunike eetikakoodeksi juurde! Kuna saarlasele on eesti keel ju ikkagi omamoodi võõrkeel, eks ole?!, siis pean mõnigi kord laen- ja võõrsõnalisi väljendeid enda jaoks eesti keelde tõlkima. Eetikakoodeks on eesti keeles kõlblusõpetuse reeglistik, õigusvaldkonnas siis kõlblusõpetuse normide korrastatud kogu. Lihtne maapoiss minus pole poliitikapõlde kündes kuhugi kadunud ja seetõttu loodan, et hea käitumise ja ausa äritegevuse tavad, kirjutamata seadused ja tavaõigus saavad teie eeskujul ja teie otsuste läbi kogu meie ühiskonnas jälle rohkem ruumi! Enam-vähem nii, nagu see oli rohkem kui 100 aasta eest kõrgema ehk Riigikohtu algse asutamise ajal.

Täna teid ja veelkord: palju õnne!